

**ODPOWIEDŹ RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
NA PISMO KOMISJI EUROPEJSKIEJ Z DNIA 3 LIPCA 2018 R.
w zakresie wykonania wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia
17 kwietnia 2018 r. w sprawie C-441/17 Komisja Europejska przeciwko
Rzeczypospolitej Polskiej (obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska)
(naruszenie nr 2016/2072)**

W imieniu Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, Minister Środowiska pragnie przedstawić następujące stanowisko w związku z wystosowaniem przez Komisję Europejską drugiego pisma (z dnia 3 lipca 2018 r.) w zakresie wykonania wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 17 kwietnia 2018 r. w sprawie C-441/17 Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska).

I. GENEZA PROBLEMU

W dniu 17 kwietnia 2018 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Trybunał) wydał wyrok w sprawie C-441/17 Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska) w którym orzekł, że Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom spoczywającym na niej:

- na mocy art. 6 ust. 3 dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, zmienionej dyrektywą Rady 2013/17/UE z dnia 13 maja 2013 r., poprzez przyjęcie aneksu do planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Białowieża bez upewnienia się, że aneks ten nie wpłynie niekorzystnie na integralność obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty i obszaru specjalnej ochrony PLC200004 Puszcza Białowieska;
- na podstawie art. 6 ust. 1 dyrektywy 92/43, zmienionej dyrektywą 2013/17, a także art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, zmienionej dyrektywą 2013/17, ponieważ nie ustanowiła koniecznych środków ochrony odpowiadających wymaganiom ekologicznym typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I do dyrektywy 92/43, zmienionej dyrektywą 2013/17, i gatunków wymienionych w załączniku II do tej dyrektywy, a także gatunków ptaków wymienionych w załączniku I do dyrektywy 2009/147, zmienionej dyrektywą 2013/17, i regularnie występujących gatunków wędrownych niewymienionych w tym załączniku, dla których wyznaczono obszar mający znaczenie dla Wspólnoty i obszar specjalnej ochrony PLC200004 Puszcza Białowieska;
- na mocy art. 12 ust. 1 lit. a) i d) dyrektywy 92/43, zmienionej dyrektywą 2013/17, ponieważ nie zapewniła ścisłej ochrony chrząszczy saproksylicznych, a mianowicie bogatka wspaniałego (*Buprestis splendens*), zgniotka cynobrowego (*Cucujus cinnaberinus*), konarka tajgowego (*Phryganophilus ruficollis*), rozmiarza kołweńskiego (*Pytho kolwensis*), wymienionych w załączniku IV do tej dyrektywy, to jest nie zapewniła skutecznego zakazu ich celowego zabijania, niepokożenia oraz pogarszania stanu lub niszczenia terenów ich rozrodu w Nadleśnictwie Białowieża, oraz
- na mocy art. 5 lit. b) i d) dyrektywy 2009/147, zmienionej dyrektywą 2013/17, ponieważ nie zapewniła ochrony gatunków ptaków wymienionych w art. 1 dyrektywy ptasiej, w tym przede wszystkim sóweczki (*Glaucidium passerinum*), włośchatki (*Aegolius funereus*), dzięcioła

białogrzbietego (Dendrocopos leucotos) i dzięcioła trójpalczastego (Picoides tridactylus), to jest nie zapewniła, aby nie były one zabijane ani płoszone w okresie lęgowym i wychowu młodych, a ich gniazda lub jaja nie były umyślnie niszczone, uszkodzane lub usuwane w Nadleśnictwie Białowieża.

Dnia 30 kwietnia 2018 r. Komisja Europejska przekazała Rządowi RP pismo, w którym poprosiła o poinformowanie o środkach przyjętych przez Rząd RP w celu zastosowania się do wyroku oraz o równoczesne przekazanie kopii przyjętych środków.

Rząd RP odpowiedział na pismo Komisji pismem z dnia 15 czerwca 2018 r.

Dnia 3 lipca 2018 r. Komisja Europejska przekazała Rządowi RP pismo, w którym poprosiła o wyjaśnienie niektórych kwestii dotyczących wykonania wyroku Trybunału w zakresie gospodarki leśnej na obszarze Puszczy Białowieskiej, a także poruszyła sprawę modernizacji tzw. *Drogi Narewckowskiej* oraz stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiającego obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna w odniesieniu do drewna pochodzącego z Puszczy Białowieskiej.

II. STANOWISKO RZĄDU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

W odpowiedzi na pismo Komisji Europejskiej z dnia 3 lipca 2018 r. w zakresie wykonania wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 17 kwietnia 2018 r. w sprawie C-441/17 Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (część 1. pisma zatytułowana *Gospodarka leśna*), przekazuję następujące wyjaśnienia.

Planowane pozyskanie drewna w Puszczy Białowieskiej opiera się na wyliczeniach zawartych w zatwierdzonych planach urządzenia lasu (PUL), obowiązujących na lata 2012-2021. Pierwotnie etat pozyskania przewidziany w PUL dla nadleśnictwa Białowieża wynosił 63,5 tys. m³ na okres 2012-2021 i został już wykorzystany. Obecne pozyskanie odbywa się w ramach aneksu do PUL, który zwiększył pozyskanie do 188 tys. m³ na okres 2012-2021. Należy jednak podkreślić, że pozyskanie drewna na podstawie ww. aneksu realizowane jest wyłącznie w związku z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa publicznego. Informację tę przekazano Komisji w piśmie z dn. 15 czerwca 2018 r. PUL dla Nadleśnictwa Browsk został wykonany w 99% (pozostało 3062 m³), natomiast PUL dla Nadleśnictwa Hajnówka wykonano praktyczne w 100% (pozostało niespełna 170 m³).

Pozyskanie drewna, wynikające z działań zapewniających bezpieczeństwo publiczne, działań hodowlanych oraz w ramach realizacji Planu zadań ochronnych sporządzonego dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 (PZO) jest możliwe tylko do rozmiaru określonego w PUL. Ewentualne dalsze pozyskanie wynikające z ww. niezbędnych działań może być prowadzone jedynie na podstawie nowych aneksów do PUL, które są obecnie opracowywane. Aneksy do PUL będą poddane szczegółowej, wieloaspektowej strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, uwzględniającej potrzebę zachowania integralności obiektu Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004. Aneksy będą wykonywane przy uwzględnieniu aktualnych danych pochodzących m.in. z prowadzonej od 2016 roku inwentaryzacji zasobów przyrodniczych Puszczy Białowieskiej. Należy podkreślić, że na podstawie przeprowadzonych badań w przypadku wielu gatunków chronionych w obszarze Natura 2000, radykalnie zmienił się stan wiedzy o ich występowaniu i preferencjach siedliskowych. W związku z powyższym oraz mając na względzie potrzebę zachowania bezpieczeństwa publicznego niezbędne jest „korzystanie” z obowiązującego aneksu do czasu zatwierdzenia nowego. Należy podkreślić, że realizowane są jedynie te działania, które mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, i które nie zostały zakwestionowane wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Odnośnie do *zalesień*, o których mowa w piśmie Komisji, należy zauważyć, iż zalesienia polegają na wprowadzeniu roślinności leśnej na grunty nieleśne użytkowane rolniczo bądź nieużytki, a takich działań na terenie Puszczy Białowieskiej w najbliższym czasie się nie przewiduje.

Jednocześnie informuję, iż odnowienie, czyli ponowne wprowadzenie składów gatunkowych drzew na gruntach leśnych będzie się odbywać zgodnie ze wskazaniami PZO.

Uwagi dodatkowe

W odniesieniu do stwierdzeń Komisji dotyczących zakazu *aktywnych działań gospodarki leśnej* w PZO, pragnę wyjaśnić, że powierzchnie (wydzielenia drzewostanowe) przeznaczone do odnowienia lasu (w piśmie Komisji zdefiniowane jako do zalesienia) zawierają wyłącznie wydzielania, które zgodnie z definicją użytą w planie zadań ochronnych dla Puszczy Białowieskiej oraz opisem taksacyjnym w PUL-ach z 2012 roku, nie są drzewostanami ponad 100-letnimi.

Postanowienia aktualnego PZO są implementowane do PUL i są obowiązującą zasadą prowadzenia gospodarki leśnej w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej. Należy zauważyć, że część powierzchni na siedlisku 9170 – grąd subkontynentalny, do tej pory spełniających kryteria tzw. *drzewostanów ponad 100-letnich* (tzn. z co najmniej 10% udziałem gatunku w wieku 100 i więcej lat), obecnie nie spełnia tego kryterium. Należy wyraźnie podkreślić, że powierzchnie otwarte, które pojawiły się w ostatnich latach na terenie nadleśnictw Puszczy Białowieskiej, powstały w związku z zamieraniem drzew świerkowych na skutek gradacji kornika drukarza. Warto również mieć na uwadze, że w przypadku nieodnowienia tych powierzchni nastąpi ich zachwaszczenie, a w dalszej kolejności (w ramach długotrwałego procesu) odnowienie gatunkami lekko nasiennymi: brzozą, osiką, ewentualnie sosną (gatunki wczesnosukcesyjne). Jest to scenariusz niebudzący wątpliwości. W takiej sytuacji nastąpi trwała utrata siedliska przyrodniczego o kodzie 9170, a taki skutek „literalnego interpretowania” postanowień PZO będzie całkowicie sprzeczny z celem zdefiniowanym w PZO dla tego siedliska (9170), tj. zachowaniem istniejącego areалу grądów (9170) w co najmniej nie pogorszonym stanie (tzn. niewłaściwy U1). Wprowadzenie gatunków właściwych dla siedliska 9170, tj. dębów, lip, klonów oraz grabów, ze znaczącym udziałem spontanicznego odnowienia naturalnego (80% odnawianej powierzchni) pozwoliłoby na zachowanie/odtworzenie siedliska w miejscu drzewostanów zabitych przez kornika drukarza. Przyjęta metodyka odnawiania nie zakłada mechanicznego przygotowania gleby (orka, itp.), a jedynie ręczne przekopanie gleby na placówkach (do 20% powierzchni). Takie rozwiązanie oddala wszystkie zarzuty o charakterze „*zamiany lasu na plantację drzew sadzonych w rzędkach*”. Ponadto, należy wskazać, iż istotna część drzew została usunięta w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego oraz pożarowego (co jest sprawą zdecydowanie nadrzędną). To między innymi takie powierzchnie powinny być poddane odnowieniu, celem zachowania i ochrony siedlisk przyrodniczych. Jak zostało to już zaprezentowane w poprzedniej korespondencji, realizacja odnowień będzie się odbywać metodami kombinowanymi, głównie w sposób naturalny z uzupełnieniem sztucznym dla gatunków tego wymagających (zgodnie z zasadami przedstawionymi pismem z dnia 17 kwietnia 2018 r., kierowanym do Komisarza do spraw Środowiska, Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa). Dodatkowo, wskazuję, że zasady realizacji odnowień zostały szczegółowo opisane w dokumencie wewnętrznym *Kierunkowe wytyczne w zakresie m.in. restytucji drzewostanów puszczańskich na terenach pogradacyjnych w Leśnym Kompleksie Promocyjnym Puszcza Białowieska*. Reasumując, należy rozważyć zmianę PZO z powyżej przytoczonych powodów, a dalsze literalne trzymanie się jego postanowień spowoduje straty przyrodnicze, w szczególności w odniesieniu do zamarłych drzewostanów ponad 100-letnich, gdzie wskutek opisanego mechanizmu sukcesji dojdzie do przekształcenia siedliska przyrodniczego w drzewostan złożony z gatunków wczesno-sukcesyjnych (j.w.) i trwałej utraty siedliska.

Jednocześnie potwierdzam, że zgodnie z wcześniejszą informacją, Minister Środowiska pismem z dnia 29 czerwca 2018 r., polecił Dyrektorowi Generalnemu Lasów Państwowych realizację działań związanych z zachowaniem bezpieczeństwa publicznego oraz kontynuację działań wskazanych w planie zadań ochronnych, jak również działań z zakresu hodowli lasu, na terenach puszczańskich nadleśnictw (pismo w załączeniu).

Odpowiedź na pozostałe kwestie poruszone w piśmie Komisji z dnia 3 lipca 2018 r., tj. sprawę modernizacji tzw. *Drogi Narewckowskiej* oraz sprawy stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiającego obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna w odniesieniu do drewna pochodzącego z Puszczy Białowieskiej, z uwagi na ich odrębny charakter, zostanie przekazana w oddzielnym piśmie.

III. WNIOSKI

Biorąc pod uwagę powyższe wyjaśnienia, Minister Środowiska w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej wnosi o niepodejmowanie dalszych działań przez Komisję Europejską dotyczących wykonania wyroku Trybunału z dnia 17 kwietnia 2018 r. w sprawie C-441/17 Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska) (naruszenie nr 2016/2072).

IV. OSOBY KONTAKTOWE

Janusz Logożny
naczelnik wydziału
Departament Leśnictwa
Wydział Gospodarki Leśnej
Telefon: +48 22 3692816
e-mail: janusz.logozny@mos.gov.pl

Załącznik:

polecenie Ministra Środowiska z dnia 29 czerwca 2018 r.